

СВІТОВА ЕКОНОМІКА ТА МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

УДК 339.747

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2022-1.1>**Борзенко О.О.**

доктор економічних наук, професор,
завідуюча сектором міжнародних фінансових досліджень,
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»;
професор Ланжоуського університету (Китай)

Панфілова Т.О.

кандидат економічних наук, провідний науковий співробітник
сектору міжнародних фінансових досліджень,
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

ПРОЦЕСИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ПРОПОРЦІЇ РОЗВИТКУ
СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

У статті дані оцінки процесам глобалізації, які супроводжуються поширенням диспропорцій розвитку світової економіки як в контексті її окремих секторів, так і в контексті окремих регіонів і країн. Появу диспропорцій, передусім глобальних дисбалансів, спричиняють численні нерівноважні стани і тенденції соціально-економічного, фінансового та інформаційно-технологічного розвитку. Так, наприклад у період з 1992 по 2020 рр. питома вага розвинутих країн у загальносвітовому ВВП зменшилась з 83,6% до 59,6%. Питома вага валових інвестицій у ВВП для групи розвинутих країн є нижчою за загальносвітовий показник на 0,1-2,5%, а для групи країн, що розвиваються, – вищою на 0,5-7,5%, передусім починаючи з 2008 р. У групі розвинутих країн величина валових заощаджень у ВВП є нижчою показника для світу в цілому, мала коливальний характер від 23,6% до 19,1% і знову до 23,0%. Натомість для країн, що розвиваються, величина показника перевищувала загальносвітовий рівень и досягла 33,3% у 2020 р. Брак заощаджень змушує уряди окремих країн вдаватися до нарощування боргових зобов'язань. У групі розвинутих країн зазначений показник мав постійну тенденцію до зростання і збільшився з 69,1% у 2001 р. до 102,3% у 2018 р. У низці країн, що розвиваються, у період 2000–2020 рр. максимальна величина показника складала 61,4% у 2005 р., мінімальна – близько 34% у 2008 р. Прогнозується зростання показника до 54,5% у 2020 р. Класичним прикладом глобальних дисбалансів є дані щодо динаміки сальдо платіжного балансу. Протягом 2012–2021 рр. відзначено майже двократне збільшення негативного сальдо для США та зростання позитивного сальдо для країн, що розвиваються, передусім регіону Південно-Східної Азії. Певні диспропорції нарощування обсягів притаманні й фінансових активам в окремих секторах. Загалом сектор небанківського фінансового посередництва протягом 2002–2020 рр. за величиною активів збільшився у 4,5 разу, банківський сектор – у 2,8 разу, активи центральних банків – у понад 8 разів, активи державних установ – лише у 1,6 разу.

Ключові слова: глобалізація, світова економіка, диспропорції, дисбаланс, фінансовий розвиток.

PROCESSES OF GLOBALIZATION AND PROPORTIONS
OF WORLD ECONOMY DEVELOPMENT**Borzenko Elena**

Institute for Economics and Forecasting of the NAS of Ukraine;
Lanzhou University (China)

Panfilova Tamara

Institute of Economics and Forecasting of NAS of Ukraine

The article assesses the processes of globalization, which are accompanied by the spread of imbalances in the world economy both in the context of its individual sectors and in the context of individual regions and countries. The emergence of imbalances, especially global imbalances, are caused by numerous imbalances and trends in socio-economic, financial and information technology development. For example, in the period from 1992 to

2020, the share of developed countries in global GDP decreased from 83.6% to 59.6%. The share of gross investment in GDP for the group of developed countries is lower than the global figure by 0.1-2.5%, and for the group of developing countries – higher by 0.5-7.5%, especially since 2008. In the group of developed countries, the value of gross savings in GDP is lower than in the world as a whole, fluctuating from 23.6% to 19.1% and again to 23.0%. Instead, for developing countries, the figure exceeded the global level and reached 33.3% in 2020. Lack of savings is forcing individual governments to increase debt. In the group of developed countries this indicator had a steady upward trend and increased from 69.1% in 2001 to 102.3% in 2018. In the group of developing countries in the period 2000–2020 the maximum value of the indicator was 61, 4% in 2005, the minimum – about 34% in 2008. The growth rate is projected to reach 54.5% in 2020. A classic example of global imbalances is the data on the dynamics of the balance of payments. During 2012–2021, there was an almost twofold increase in the negative balance for the United States and an increase in the positive balance for developing countries, especially in the region of Southeast Asia. Certain disparities in the growth of volumes are inherent in financial assets in certain sectors. In general, the non-bank financial intermediation sector increased 4.5 times in terms of assets during 2002–2020, the banking sector – 2.8 times, the assets of central banks – more than 8 times, the assets of government agencies – only 1.6 times.

Keywords: globalization, world economy, imbalances, disbalances, financial development.

Постановка проблеми. В основі формування глобальних економічних і фінансових дисбалансів – наростання диспропорцій між заощадженнями та інвестиціями, обсягами міжнародної торгівлі, темпами зростання ВВП в групах розвинутих країн і країн, що розвиваються, а також між окремими регіонами. Цьому сприяла діяльність транснаціональних компаній розвинутих країн з інвестування й розміщення виробничих потужностей в країнах, що розвиваються, утворення глобальних виробничо-логістичних ланцюгів та поширення інформаційно-комунікаційних технологій. Успішність так званого «наздогоняючого розвитку» та ефективність національної інноваційно-промислової та фінансової політики дозволили окремим країнам Азії, передусім Китаю, наростити економічний потенціал і посісти лідируючі позиції за багатьма показниками глобальних рейтингів. Відбуваються тектонічні зміни геоекономічного ландшафту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам глобальних дисбалансів та диспропорцій загальносвітового розвитку, змінам геоекономічного ландшафту присвячено праці зарубіжних вчених – А. Грінспена [1], П. Кругмана [2–4], М. Обстфельда [3; 4], К. Рогоффа [5], Дж. Стігліца [6], та українських учених – В. Гейця [7], А. Гриценка [8], В. Козюка [9], Д. Лук'яненка [10], А. Філіпенка [11] та ін. Проте концептуальні зсади глобального розвитку та окреслені у зазначених працях тенденції потребують емпіричного оновлення з урахуванням сучасних кризових явищ, зумовлених потужним впливом пандемії коронавірусу.

Метою статті є емпіричне оцінювання сучасних диспропорцій глобального розвитку та змін геоекономічного ландшафту.

Під глобальними дисбалансами розуміють широке коло явищ, які характеризують стан світової економіки, зокрема глобальні співвідношення між елементами світової економіки, які мають

певні негативні аспекти (наслідки) як в цілому для світового господарства, так і для певних регіонів світу й окремих країн. До глобальних дисбалансів відносять: співвідношення темпів зростання між розвинутими країнами і країнами, що розвиваються; нерівномірне розміщення природних ресурсів і ресурсів робочої сили між країнами; порушення пропорцій реального та фінансового секторів тощо [12]. На особливу увагу заслуговують диспропорції динаміки валових інвестицій, валових заощаджень і нарощування боргового навантаження по групах країн.

Так, наприклад у період з 1991 по 2020 рр. питома вага розвинутих країн у загальносвітовому ВВП зменшилась з 83,6% у 1992 р. до 59,6% у 2020 р. з наступним скороченням до 58,9% у 2022 р. (табл. 1).

Диспропорції інвестування та заощаджень за групами країн.

Питома вага валових інвестицій для світу в цілому коливалася впродовж 1990–2020 рр.: з пониженням від 25,9% до 24,2% (2000 р.), підвищенням до 25,2% (2007, 2008 рр.), різким зниженням у кризовому 2009 р. до 23,1% й подальшим зростанням до 26,6% у 2020 р.

Питома вага валових інвестицій у ВВП для групи розвинутих країн є нижчою за загальносвітовий показник на 0,1-2,5%, а для групи країн, що розвиваються, – вищою на 0,5-7,5%, передусім починаючи з 2008 р.

Найбільш високі обсяги інвестування припадають на країни Азії, що розвиваються, – понад 32% у 1990 р, 29,5% у 2000 рр., підвищення до 42,9% у 2011 р. з подальшим незначним зниженням до 38,9% у 2020 р.

Для країн ЄС та Єврозони питома вага валових інвестицій в ВВП у 2020 р. (22% і 22,3%) не досягла рівня 2000 р., а для ЄС – й рівня 1990 р.

Країни Латинської Америки демонстрували зростання показника у 1990–2008 рр., а у 2020 р. цей показник знизився до 17,8%.

Таблиця 1

Динаміка валового внутрішнього продукту у 1992–2022 рр., поточні ціни, млрд. дол. США

Групи країн	1992	2000	2009	2014	2019	2020	2021*	2022*
Світ в цілому	25170,9	33843,97	60393,9	78852,3	87390,8	84971,7	94935,1	102404,0
Розвинуті економіки	21050,1	26777,4	41453,8	47768,0	51955,6	50668,2	56086,7	60273,9
Країни, що розвиваються, та з ринком, що формується	4120,82	7066,5	18940,11	31084,3	35435,2	34303,4	38848,4	42130,1
Питома вага розвинутих країн у світовому ВВП, %	83,6	79,1	68,6	60,6	59,5	59,6	59,1	58,9

* Прогноз

Джерело: складено за даними International Monetary Fund, World Economic Outlook Database, October 2021

Таблиця 2

Динаміка валових інвестицій у ВВП в розрізі окремих груп країн у 1990–2020 рр., % від ВВП

Групи країн	1990	2000	2007	2008	2009	2010	2013	2019	2020
Світ в цілому	25,89	24,20	25,24	25,20	23,14	24,40	25,48	26,64	26,52
Розвинуті економіки	25,68	24,19	23,53	22,88	19,79	20,64	21,11	22,63	22,25
Єврозона	-	23,39	24,03	23,57	20,35	20,96	19,61	22,85	21,87
Провідні розвинуті економіки (G7)	25,32	23,79	22,42	21,71	18,75	19,66	20,57	21,91	21,48
Європейський Союз	24,97	22,57	23,31	22,94	19,74	20,37	19,30	22,91	22,02
Країни з ринком, що формується, та економіки, що розвиваються	26,67	24,24	29,64	30,45	30,62	31,71	32,41	32,62	33,05
Країни Азії, що розвиваються	32,30	29,52	37,31	38,47	40,64	42,00	42,31	39,11	38,93
Латинська Америка та Кариби	18,74	20,28	22,05	23,21	20,41	21,90	22,26	18,73	17,76
Близький Схід і Центральна Азія	27,19	25,24	29,42	30,70	32,02	30,34	26,09	30,71	31,31
Африка на південь від Сахари	19,51	18,17	21,76	22,25	23,29	22,03	21,57	23,18	23,07

Джерело: складено за даними International Monetary Fund, World Economic Outlook Database, October 2021

Доволі високий рівень інвестування на рівні близько 30% притаманний країнам Близького Сходу та Центральної Азії.

Валові інвестиції безпосередньо пов'язані із валовими заощадженнями у відсотках від ВВП – спостерігаються певні диспропорції в окремих групах країн (табл. 3).

Так, валові заощадження світу в цілому у період 1990–2005 рр. коливалися від 22,5% до 24,0%. Нетривале зростання показника у 2006–2007 рр. до 25,5% змінилося на його зменшення до 23% у кризовому 2008 р. й у подальшому на зростання до понад 26% після 2012 р.

У групі розвинутих країн величина валових заощаджень у ВВП була незначно нижчою показника для світу в цілому в 1990–1999 рр., а у період 2000–2009 рр. спостерігалось його значне зниження до 19,1% з подальшим зростанням до 22,6% у 2019 р. та черговим зниженням у 2020 р.

Для країн, що розвиваються, слід відзначити період 1990–1999 рр., коли величина валових заощаджень незначно відрізнялася від загальносвітового показника (22-23,5%), у період 2000–2008 рр. спостерігалось його зростання до 33,5% із значним перевищенням загальносвітового показника (на 1,5-8,5%), у період 2009–2016 рр. величина показника складала 32,7-33,7%.

У цій групі слід виокремити країни Азії, що розвиваються, для яких величина показника демон-

струвала найвищу динаміку – 30-33% у період 1990–2002 рр., 36-44% у період до 2012 р. та зниження показника у подальшому до 40,5% у 2020 р.

Брак заощаджень в окремих групах країн змушує уряди вдаватися до нарощування боргових зобов'язань. Протягом 2000–2020 рр. в розрізі окремих країн можна визначити наступні тенденції стосовно динаміки валового боргу уряду (табл. 4).

У групі розвинутих країн зазначений показник мав постійну тенденцію до зростання і збільшився з 69,1% у 2001 р. до 105,6% у 2016 р. У 2017, 2018 рр. його величина зменшилася до 102,3% з прогнозом на 2019–2020 рр. з деяким зростанням на 0,2-0,4%.

У крупі країн, що розвиваються, у період 2000–2018 рр. максимальна величина показника складала 61,4% у 2005 р., мінімальна – близько 34% у 2008 р. Після 2008 р. спостерігалось поступове збільшення величини показника до 50,6% у 2018 р. У подальшому прогнозується зростання показника до 54,5% у 2020 р.

Найбільш високу динаміку нарощування валового боргу уряду продемонстрували країни G7. Так, лише за один рік величина показника збільшилася у понад 2 рази – 35,2% у 2000 р. та 74,5% – у 2001 р. Позитивна динаміка нарощування валового боргу тривала до 2016 р., коли було досягнуто максимального значення у 119,4%. У подальшому величина показника зменшилася до рівня близько 117%.

Таблиця 3

Динаміка валових заощаджень у ВВП в розрізі окремих груп країн у 1990–2020 рр., % ВВП

Групи країн	1990	2000	2007	2008	2009	2010	2013	2019	2020
Світ в цілому	23,76	24,06	25,51	24,97	23,06	24,76	26,17	27,02	27,18
Розвинуті економіки	23,66	23,71	22,59	21,13	19,14	20,54	21,88	23,41	23,04
Єврозона	н/д	23,04	24,31	22,92	20,88	21,51	22,41	25,79	24,60
Провідні розвинуті економіки (G7)	22,99	22,93	21,12	19,54	17,48	18,71	20,28	21,88	21,23
Європейський Союз	22,72	21,81	22,67	21,58	19,61	20,34	20,87	25,78	24,80
Країни з ринком, що формується, та економіки, що розвиваються	24,23	25,39	32,91	33,51	31,67	32,82	32,84	32,32	33,30
Країни Азії, що розвиваються	29,99	30,91	43,25	44,14	44,03	44,44	43,096	39,54	40,56
Латинська Америка та Кариби	18,72	18,05	22,34	22,31	19,44	20,39	19,057	16,74	17,43
Близький Схід та Центральна Азія	26,92	31,94	39,81	41,19	32,31	35,19	36,14	28,94	26,58
Африка на південь від Сахари	16,34	18,86	22,69	21,98	20,15	20,82	19,39	19,62	19,88

Джерело: складено за даними International Monetary Fund, World Economic Outlook Database, October 2021.

Для країн Єврозони та ЄС «піковим» виявився 2014 р. з показником 91,4% та 87,8% відповідно. Для групи інших розвинутих країн «пікове» значення показника склало 41,6% у 2016 р.

Для країн Азії, що розвиваються, можна виділити декілька періодів: у 2000–2006 рр. відбулося різке скорочення показника із близько 44% до 10,3%; у 2007 р. відбувся різкий скачок зростання до 40,3% й незначні коливання впродовж 2008–2012 на рівні 40%; з 2013 року спостерігається поступове зростання показника до 51,7% у 2018 р. з перспективою досягти понад 57% у 2020 р.

Наведені дані динаміка основних показників глобального зростання віддзеркалюють руйнівний вплив фінансово-економічної кризи 2008–2009 років та пандемії COVID-19, яка триває. Попри оптимістичні прогнози провідних міжнародних інституцій щодо перспектив відновлення глобальної та національних економік, осіння хвиля пандемії 2021 р. посилює ймовірність песимістичного розвитку подій, зокрема щодо уповільнення темпів економічного зростання і актуалізацію вторинних шоків фінансового характеру.

Класичним прикладом проявів глобальних дисбалансів є дані щодо динаміки сальдо платіжного балансу. Дані таблиці 5 дозволяють відзначити майже двократне збільшення негативного сальдо для США та зростання позитивного сальдо для країн, що розвиваються, передусім регіону Південно-Східної Азії.

У Глобальному моніторинговому звіті щодо небанківського фінансового посередництва (НБФП) за 2021 р., який публікується Радою фінансової стабільності (the Financial Stability Board, FSB) представлено оцінки тенденцій та вразливості НБФП, що охоплює 29 юрисдикцій, на які припадає приблизно 80% світового ВВП. Вважається, що небанківське фінансування є цінною альтернативою банківському фінансуванню і допомагає підтримати активність реальної економіки.

Згідно зазначеного звіту загальний обсяг глобальних фінансових активів демонстрував значне зростання в 2020 р., збільшившись на 10,9% до 468,7 трлн. доларів. Це було швидше, ніж у світовому секторі НБФП, який складається переважно з пенсійних фондів, страхових корпорацій та інших фінансових посередників, активи якого зросли на 7,9%, досягнувши 226,6 трлн доларів.

Таблиця 4

Динаміка питомої ваги валових боргів урядів у ВВП в розрізі окремих груп країн у 2000–2020 рр.

Групи країн	2000	2007	2008	2009	2010	2013	2018	2019	2020
Розвинуті економіки	-	70,99	77,76	90,98	97,41	104,16	102,66	103,77	122,69
Єврозона	68,16	65,00	68,74	79,21	84,58	91,55	85,66	83,72	97,51
Провідні розвинуті економіки (G7)	35,23	80,57	88,56	103,42	111,63	118,59	117,07	118,03	140,19
Європейський Союз	60,29	57,91	62,31	73,10	78,87	87,23	81,22	78,99	91,90
Країни з ринком, що формується, та економіки, що розвиваються	47,69	35,81	33,95	39,04	37,95	38,46	51,79	54,04	63,08
Країни Азії, що розвиваються	43,67	40,23	37,10	41,81	40,39	41,46	53,88	56,65	66,31
Латинська Америка та Кариби	46,73	46,19	46,16	49,16	48,17	48,87	67,10	68,00	77,67
Близький Схід та Центральна Азія	48,99	30,35	26,34	32,47	29,17	28,17	43,39	47,76	54,94
Африка на південь від Сахари	67,63	25,49	24,72	28,62	27,42	31,63	47,53	50,43	57,25

Джерело: складено за даними International Monetary Fund, World Economic Outlook Database, October 2021

Таблиця 5

Динаміка сальдо платіжного балансу за країнами та групами країн
у 2012–2021 рр., млрд. дол. США

	2012	2013	2014	2016	2017	2018	2019	2020	2021*
Розвинуті економіки	-141,1	24,4	-9,4	113,5	228,4	147,4	97,4	-86,6	-57,1
Японія	59,7	46,0	36,8	197,8	203,5	177,8	176,5	164,4	176,9
США	-418,1	-339,5	-370,0	-397,6	-361,7	-438,2	-472,1	-616,1	-796,1
Європа	356,3	433,2	416,7	405,9	474,3	486,2	425,0	360,5	502,5
Країни, що розвиваються	507,7	370,3	384,3	179,6	277,9	165,2	216,9	427,1	585,2
Латинська Америка та Кариби	-148,8	-172,5	-185,9	-100,6	-94,1	-140,0	-102,3	2,0	-27,4
Африка	-47,1	-64,1	-91,9	-112,0	-84,1	-80,2	-100,0	-89,3	-80,9
Західна Азія	336,8	284,5	200,9	-83,2	-14,3	122,0	100,0	-47,7	109,1
Південно-Східна Азія	272,4	287,8	432,4	459,9	405,5	172,6	272,1	576,4	543,9
Нерозподілений залишок	426,0	406,2	426,0	288,7	519,7	418,4	357,6	363,5	610,7

* прогноз

Джерело: [13, р. 182]

Більш швидке зростання активів банків, центрального банку та державних фінансових установ, ніж активи сектору НБФП, частково пояснюється пандемією COVID-19, коли інститути офіційного сектору підтримали реальну економіку, в тому числі через банківську систему. Відносна частка сектору НБФП в загальних обсягах світових фінансових активів зменшилася з 49,7% до 48,3% у 2020 р. (табл. 6). Це було найбільше зниження в процентних пунктах з часів фінансової кризи 2008 р. Зокрема, зростання активів у секторі НБФП було нижчим, ніж у центральних банків (32,3%) та банків (11,1%).

Загалом сектор НБФП протягом 2002–2020 рр. за величиною активів збільшився у 4,5 разу, банківський сектор – у 2,8 разу, активи центральних банків – у понад 8 разів, активи державних установ – лише у 1,6 разу.

Висновки з проведеного дослідження. Наведені дані динаміки основних показників глобального зростання віддзеркалюють руйнівний вплив фінансово-економічної кризи 2008–2009 років та пандемії COVID-19, яка триває. Попри оптимістичні прогнози провідних міжнародних інституцій щодо перспектив відновлення глобальної та національних економік, осіння хвиля пандемії 2021 р.

Таблиця 6

Динаміка загальних світових фінансових активів у 2002–2020 рр.

Роки	Сектор НБФП у % від загальних світових фінансових активів	Сектор НБФП у дол. США, трлн.	Банківський сектор, у дол. США, трлн.	Центральні банки, у дол. США, трлн.	Державні фінансові установи, у дол. США, трлн.
2002	40,50	50,69	57,52	5,01	11,93
2003	45,06	63,69	60,21	5,37	12,08
2004	45,65	70,81	66,32	6,04	11,94
2005	45,47	80,84	77,47	6,97	12,50
2006	46,54	90,60	84,21	7,41	12,44
2007	46,22	102,17	96,84	8,94	13,10
2008	42,08	102,08	113,85	13,11	13,57
2009	44,04	108,03	110,21	13,28	13,78
2010	44,80	116,50	115,52	14,69	13,33
2011	43,71	120,98	124,36	18,01	13,44
2012	44,86	131,48	127,83	19,99	13,80
2013	46,79	143,35	128,22	20,61	14,22
2014	47,67	157,43	135,37	22,66	14,82
2015	48,09	165,46	138,38	24,58	15,64
2016	48,22	178,53	147,43	27,70	16,56
2017	49,21	191,95	150,54	30,23	17,37
2018	48,45	191,43	154,72	31,00	17,94
2019	49,70	209,97	162,43	31,67	18,45
2020	48,34	226,58	180,38	41,90	19,87

Джерело: [14, Graph 1-1: Total global financial assets]

У період 1992–2020 рр. питома вага розвинутих країн у загальносвітовому ВВП зменшилась з 83,6% до 59,6%. Питома вага валових інвестицій у ВВП для групи розвинутих країн є ніж для групи країн, що розвиваються. Для групи розвинутих країн величина валових заощаджень у ВВП є нижчою майже на 10%, ніж для країн, що розвиваються. Величина показника яких досягла 33,3% у 2020 р. Брак заощаджень змушує уряди окремих країн вдаватися до нарощування боргових зобов'язань. У групі розвинутих країн зазначений показник збільшився з 69,1% у 2001 р. до 102,3% у 2020 р. Для групі країн, що розвиваються, мак-

симальна величина показника складала 61,4% у 2005 р., мінімальна – близько 34% у 2008 р. Прогнозується зростання показника до 54,5% у 2020 р. Протягом 2012–2021 рр. відзначено майже двократне збільшення негативного сальдо для США та зростання позитивного сальдо для країн, що розвиваються, передусім регіону Південно-Східної Азії. Сектор небанківського фінансового посередництва протягом 2002–2020 рр. за величиною фінансових активів збільшився у 4,5 разу, банківський сектор – у 2.8 разу, активи центральних банків – у понад 8 разів, активи державних установ – лише у 1,6 разу.

Список використаних джерел:

1. Greenspan A. *The Age of Turbulence: The Adventures in a New World*. New York : The Penguin Press, 2007. 531 p.
2. Krugman P. *Increasing Returns and Economic Geography*. *Journal of Political Economy*. 1991. Vol. 99. № 3. P. 483–499.
3. Krugman P., Obstfeld M. "International Economics: Theory and Policy". 6th International Edition. Addison Wesley, Massachusetts, 2003. 783 p.
4. Krugman P., Obstfeld M., Melitz M. *International economics: theory & policy*. New York : Pearson, 2018, 800 p.
5. Rogoff, Kenneth S, Reinhart Carmen. *This Time Is Different: Eight Centuries of Financial Folly* 2009. Princeton University Press. URL: https://www.researchgate.net/publication/227486731_This_Time_Is_Different_Eight_Centuries_of_Financial_Folly
6. Stiglitz J. *Globalization and its discontents*. New York ; London : Norton, 2003. XXII. 288 p.
7. Геєць В.М. Феномен нестабільності – виклик економічному розвитку. НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Київ : Академперіодика, 2020. 456 с.
8. Гриценко А.А. Архітектоніка економічної безпеки : монографія; НАН України, ДУ "Ін-т екон. та прогнозів. НАН України". Київ, 2017. 224 с.
9. Козюк В.В. Монетарні засади глобальної фінансової стабільності : монографія. Т. : ТНЕУ, «Економічна думка», 2009. 728 с.
10. Глобальное экономическое развитие: тенденции, асимметрии, регулирование : монография [Д. Лукьяненко, А. Колот, Я. Столярчук и др.] / Под. науч. ред. профессором Д. Лукьяненко, А. Поручника, В. Колесова. Київ : КНЭУ, 2013. 466 с.
11. Филипенко А. Глобальные формы экономического развития / Глобальное экономическое развитие: тенденции, асимметрии, регулирование : монография / под науч. ред. профессором Д. Лукьяненко, А. Поручника, В. Колесова. Київ : КНЭУ, 2013. С. 35–47.
12. Борзенко О.О., Панфілова Т.О. Оцінка чинників та проявів глобальних дисбалансів у міжнародній торгівлі: вплив торговельної війни США та Китаю на Україну. Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. Науково-практичний журнал. 2019. № 20. С. 14–30.
13. *World Economic Situation and Prospects 2022*. United Nations. New York, 2022. 201 p. URL: <https://www.un.org/development/desa/dpad/publication/world-economic-situation-and-prospects-2022/>
14. FSB. *Global Monitoring Report on Non-Bank Financial Intermediation 2020*, December 2022. 75 p. Underlying data for graphs. URL: <https://www.fsb.org/2021/12/global-monitoring-report-on-non-bank-financial-intermediation-2021/>

References:

1. Greenspan A. (2007) *The Age of Turbulence: The Adventures in a New World*. New York: The Penguin Press, 531 p.
2. Krugman P. (1991) *Increasing Returns and Economic Geography*. *Journal of Political Economy*, vol. 99, no. 3, pp. 483–499.
3. Krugman P., Obstfeld M. (2003) "International Economics: Theory and Policy". 6th International Edition, Addison Wesley. Massachusetts, 783 p.
4. Krugman P., Obstfeld M., Melitz M. (2018) *International economics: theory & policy*. New York: Pearson, 800 p.
5. Rogoff, Kenneth S., Reinhart Carmen. *This Time Is Different: Eight Centuries of Financial Folly* 2009. Princeton University Press. Available at: https://www.researchgate.net/publication/227486731_This_Time_Is_Different_Eight_Centuries_of_Financial_Folly
6. Stiglitz J. (2003) *Globalization and its discontents*. New York; London: Norton, XXII, 288 p.
7. Heiets V.M. (2020) Fenomen nestabilnosti – vylyk ekonomichnomu rozvytku. NAN Ukrainy, DU «Instytut ekonomiky ta prohnozuvannia NAN Ukrainy». Kyiv: Akademperiodyka, 456 p.
8. Hrytsenko A.A. (2017) Arkhitektonika ekonomichnoi bezpeky: monohrafiia; NAN Ukrainy, DU "In-t ekon. ta prohnozuv. NAN Ukrainy". Kyiv, 224 p.
9. Koziuk V.V. (2009) Monetarni zasady hlobalnoi finansovoi stabilnosti: monohrafiia. T.: TNEU, «Ekonomichna dumka», 728 p.

10. Hlobalnoe ekonomycheskoe razvytye: tendentsyy, asymmetryy, rehulyrovanye: monohrafiya [D. Lukianenko, A. Kolot, Ya. Stoliarchuk y dr.] (2013) / Pod. nach. red. professorov D. Lukianenko, A. Poruchnyka, V. Kolesova. Kyiv: KNEU, 466 p.

Fylypenko A. (2013) Hlobalnye formy ekonomycheskoho razvytyia / Hlobalnoe ekonomycheskoe razvytye: tendentsyy, asymmetryy, rehulyrovanye: monohrafiya / pod nach. red. profesorov D. Lukianenko, A. Poruchnyka, V. Kolesova. Kyiv: KNEU, pp. 35–47.

11. Borzenko O.O., Panfilova T.O. (2019) Otsinka chynnykiv ta proiaviv hlobalnykh dysbalansiv u mizhnarodnii torhivli: vplyv torhovelnoi viiny SShA ta Kytaiu na Ukrainu. Problemy innovatsiino-investytsiinoho rozvytku. Naukovo-praktychnyi zhurnal, no. 20, pp. 14–30.

12. World Economic Situation and Prospects 2022. United Nations. New York, 2022. 201 p. Available at: <https://www.un.org/development/desa/dpad/publication/world-economic-situation-and-prospects-2022/>

13. FSB. Global Monitoring Report on Non-Bank Financial Intermediation 2020, December 2022. 75 p. Underlying data for graphs. Available at: <https://www.fsb.org/2021/12/global-monitoring-report-on-non-bank-financial-intermediation-2021/>